

K O M U N I K É

ze zasedání výboru ministrů zahraničních věcí členských států
Varšavské smlouvy

Ve dnech 6. a 7. dubna 1983 se v Praze konalo řádné zasedání výboru ministrů zahraničních věcí členských států Varšavské smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci.

Zasedání se zúčastnili: ministr zahraničních věcí Bulharské lidové republiky P. Mladenov, ministr zahraničních věcí Československé socialistické republiky B. Chňoupek, ministr zahraničních věcí Mačarské lidové republiky F. Puja, ministr zahraničních věcí Německé demokratické republiky O. Fischer, ministr zahraničních věcí Polské lidové republiky S. Olszowski, ministr zahraničních věcí Rumunské socialistické republiky Š. Andrei a první náměstek předsedy rady ministrů SSSR, ministr zahraničních věcí Svazu sovětských socialistických republik A. A. Gromyko.

Na zasedání se uskutečnila výměna názorů a informací o vývoji v Evropě v širším kontextu celkové situace ve světě za období, které uplynulo od pražského zasedání politického poradního výboru členských států Varšavské smlouvy. Byly posouzeny otázky spojené s realizací návrhů a iniciativ, které předložil politický poradní výbor ve snaze o odvrácení jaderné války, pokračování a upevňování procesu uvolňování, vyřešení problémů odzbrojení, upevnění bezpečnosti a rozvoje spolupráce na evropském kontinentě i ve světě.

1. Při výměně názorů bylo konstatováno, že vývoj událostí plně potvrzuje opodstatněnost hodnocení mezinárodní situace obsažených v pražské Politické deklaraci a ještě více zvyšuje aktuálnost v ní předložených návrhů. Tyto návrhy jsou ve světě

přijímány jako realistická alternativa jaderné katastrofě, jako výzva k široké mezinárodní spolupráci ve jménu zachování života na Zemi.

Účastníci zasedání zdůraznili význam závěru učiněného na pražském zasedání politického poradního výboru, že odvrácení války závisí především na spolupráci, semknutosti a cílevědomosti postupu sil míru, které jsou v současnosti silnější než síly války. Konstatovali, že tyto síly vystupují stále aktivněji. V tomto směru byla významným přínosem VII. konference nezúčastněných zemí na nejvyšší úrovni v Dillí.

Zároveň bylo zdůrazněno, že mezinárodní situace je i nadále složitá a vyhrocená. Dále se aktivizuje imperialistická politika, především amerického imperialismu, politika síly a konfrontace, potlačování národní nezávislosti a svrchovanosti států, upevňování a nového rozdělování sfér vlivu, prohlubování starých a rozdmýchávání nových konfliktů. Závažné důsledky může mít pokračující zvyšování výzbroje, zvláště nebezpečné je nové kolo závodů v jaderném zbrojení. Stále více se zostřuje hospodářská krize, která zachvátila mnohé státy, zvětšuje se rozdíl v úrovních ekonomického rozvoje zemí a rovněž překážky při jeho překonání.

Státy zastoupené na zasedání zaměřily pozornost na záporné důsledky ožívování revanšistických tendencí v NSR pro politické klima, uvolňování a spolupráci v Evropě. Bylo zdůrazněno, že přísné respektování územních a politických realit dnešní Evropy je základním faktorem míru a bezpečnosti celého kontinentu.

Ve světle vznikající situace státy zastoupené na zasedání mají za to, že povinností všech států je všemožně napomáhat tomu, aby byl zastaven současný nebezpečný vývoj událostí, aby se navrátily k politice uvolňování a vzájemně výhodné spolupráce, aby byly vyřešeny naléhavé úkoly omezení a snížení výzbroje, zejména jaderné, a aby bylo zajištěno mírové urovnání

konfliktních situací. V této souvislosti účastníci zasedání zdůraznili prvořadý význam zachování a rozvíjení politického dialogu mezi státy na všech úrovních o nejaktuálnějších evropských a jiných mezinárodních problémech. Posoudili, jak jim to uložil politický poradní výbor, další kroky, zaměřené na prosazování návrhů a iniciativ obsažených v pražské Politické deklaraci a praktická opatření, týkající se jednání s členskými státy Severoatlantického paktu a jinými státy o klíčových otázkách upevnění míru, odzbrojení a bezpečnosti v Evropě i ve světě.

2. Zvláštní pozornost byla na zasedání věnována opatřením, jejichž cílem je zabránit stupňování závodů v jaderném zbrojení na evropském kontinentě, které mají nebezpečné důsledky pro situaci v Evropě a zvyšují nebezpečí války. Tento problém se stává tím aktuálnější a naléhavější, že na sovětsko-amerických jednáních o omezení jaderných zbraní v Evropě nebylo zatím dosaženo žádného pokroku a že současně probíhají přípravy k rozmístování nových amerických raket středního doletu v západní Evropě již na konci letošního roku.

Členské státy Varšavské smlouvy ze své strany potvrdily, že usilují o to, aby byla Evropa úplně zbavena jaderných zbraní jak středního doletu, tak i taktických, a že jsou připraveny napomáhat dosažení takového řešení. Rozhodně se vyslovují za to, aby jako velký krok v tomto směru byly radikálně sníženy jaderné prostředky středního doletu v Evropě na základě zásady rovnosti a stejné bezpečnosti.

V této souvislosti připomínají své návrhy, obsažené v pražské Politické deklaraci, a zvláště sovětské návrhy z 21. prosince 1982, a očekávají odpověď v konstruktivním duchu, aby na jednáních v Ženevě bylo možné dosáhnout pozitivní dohody. Otázka jaderných prostředků středního doletu v Evropě musí být řešena tak, aby bylo vyloučeno rozmístění nových amerických raket středního doletu a aby bylo zajištěno zachování vojensko-strategické rovnováhy na stále nižších úrovních.

3. Ministři posoudili otázku dalších kroků, zaměřených na realizaci významné společné iniciativy, předložené v pražské Politické deklaraci na uzavření Smlouvy o vzájemném nepoužití vojenské síly a zachování mírových vztahů mezi členskými státy Varšavské smlouvy a členskými státy Severoatlantického paktu, která by byla otevřena pro všechny ostatní země.

Konstatovali, že tento návrh, jak to ukázaly kontakty a konzultace, které jejich země uskutečnily s dalšími státy, vzbudil velkou pozornost v mnoha zemích světa - jak na úrovni vlád, tak i v politických a společenských kruzích.

Účastníci zasedání vzali na vědomí úmysl členských zemí Severoatlantického paktu, k nimž se především návrh na uzavření smlouvy obrací, prozkoumat tento návrh. Vyjádřili naději, že tyto země zaujmou k uzavření takové smlouvy konstruktivní stanovisko.

Státy zastoupené na zasedání ze své strany potvrzují, že jsou připraveny všemožně napomáhat prozkoumání svého návrhu a rozvíjet výměnu názorů na jeho různé aspekty se všemi zainteresovanými zeměmi. Týká se to zejména takových otázek, jako jsou obsah a rozsah možných závazků podle smlouvy, jejich vzájemný vztah k závazkům podle Charty OSN, podle helsinského Závěrečného aktu, podle jiných dvoustranných a mnohostranných smluv a dohod, spolupráce při zajišťování a dočrňování závazků podle smlouvy.

Za tímto účelem účastníci zasedání považují za prospěšné a žádoucí pokračovat ve dvoustranných kontaktech s členskými státy Severoatlantického paktu a dalšími zeměmi, majíce na zřeteli též to, že by bylo možné posuzovat příslušné otázky na mnohostranném základě na úrovni a ve formách, které by byly pro všechny přijatelné.

4. Na zasedání byla též uskutečněna výměna názorů na cesty a prostředky k realizaci návrhu obsaženého v pražské Politické deklaraci, aby byla co možno nejdříve zahájena přímá jednání mezi členskými státy Varšavské smlouvy a členskými státy NATO o nezvyšování vojenských výdajů a jejich následném procentuálním nebo absolutním snížení. Účastníci zasedání se vyslovili pro dosažení příslušné dohody.

Bylo potvrzeno přesvědčení, že vyřešení této otázky by účinně napomohlo zastavení závodů ve zbrojení a přechodu k odzbrojení, přičemž uvolněné prostředky by mohly být použity pro potřeby hospodářského a sociálního rozvoje, včetně rozvojových zemí.

Účastníci zasedání zdůraznili, že v podmínkách zvyšujícího se mezinárodního napětí je zvláště důležité, aby jejich výzvu pozitivně přijaly členské státy NATO a aby byla bez dalších odkladů zahájena jednání o nezvyšování a snižování vojenských výdajů.

5. V souvislosti s jednáními ve Vídni účastníci zasedání potvrdili stanovisko svých států, že je třeba uskutečnit účinná opatření zaměřená na snížení ozbrojených sil a výzbroje ve střední Evropě, jakož i svou připravenost - v souladu s úkolem vytyčeným v pražské Politické deklaraci - dosáhnout v tomto směru urychlené dohody.

Připomněli návrhy svých zemí zaměřené na podstatné snížení ozbrojených sil a výzbroje v této oblasti včetně návrhu socialistických států, přímých účastníků jednání, ze 17. února 1983, který je založen na novém přístupu, podle něhož neexistence shody v otázce současného početního stavu vojsk členských zemí Varšavské smlouvy a NATO ve střední Evropě by nebyla na překážku dosažení dohody o takovém snížení.

Na zasedání byla vyjádřena naděje, že toto úsilí otevře cestu k reálnému snížení vojenského napětí na kontinentě a že za aktivní spolupráce všech účastníků jednání bude možné dosáhnout na nich úspěchu v nejbližší době.

6. Účastníci zasedání konstatovali, že iniciativa zaměřená na odstranění chemických zbraní z Evropy, jež byla předložena v pražské Politické deklaraci, vyvolala zájem a odezvu v mnoha evropských zemích. Jejich státy i nadále zastávají názor, že radikálním řešením problému odvrácení chemické války by byl zákaz a likvidace chemických zbraní v celosvětovém měřítku, o čemž se jedná ve Výboru pro odzbrojení v Ženevě. Současně by bylo užitečné podniknout paralelní kroky vedoucí k těmto cíli v rámci evropského kontinentu.

Státy zastoupené na zasedání jsou připraveny zahájit pracovní kontakty s jinými zainteresovanými státy, aby společně posoudily praktické otázky spojené s úkolem zbavit Evropu chemických zbraní, zejména takové, jako je rozsah a posloupnost patřičných opatření, obsah závazků a kontrola jejich dodržování.

7. Účastníci zasedání se domnívají, že účinným faktorem ke zbavení evropského kontinentu jaderného nebezpečí bylo by vytvoření pásem bez jaderných zbraní v různých jeho oblastech, a to i na severu Evropy a na Balkáně. K tomu směřuje i návrh na vytvoření oblasti bez jaderných zbraní v té části Evropy, kde je koncentrace ozbrojených sil a výzbroje obzvláště velká. Účastníci zasedání konstatovali, že zájem evropských národů o návrhy týkající se vytvoření bezjaderných pásem vzrůstá a vyslovili se ve prospěch uskutečnění příslušných jednání mezi zainteresovanými stranami.

8. Při posuzování situace na madridské schůzce představitelů účastnických států Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě ministři obzvláště zdůraznili nutnost toho, aby v její nynější rozhodné etapě bylo všechno úsilí zaměřeno na urychlené sjednání obsažného a vyváženého výsledného dokumentu. Pokud jde o konkrétní obsah takového dokumentu, bylo zdůrazněno, že státy zastoupené na zasedání budou i nadále vycházet ze své konstruktivní pozice vyložené v pražské Politické deklaraci.

Účastníci zasedání vyjádřili názor, že v současné době existují možnosti k úspěšnému zakončení práce nad přijetím výsledného dokumentu madridské schůzky, včetně otázky o svolání Konference o opatřeních na upevnění důvěry a bezpečnosti a o odzbrojení v Evropě. V této souvislosti si vyměnili názory na obnovený návrh výsledného dokumentu, předložený neutrálními a nezúčastněnými státy 15. března 1983.

Potvrdili stanovisko svých zemí, aby se příští schůzka představitelů účastnických států celoevropské konference uskutečnila v Bukurešti.

V případě, že bude úspěšně sjednán výsledný dokument madridské schůzky, státy zastoupené na zasedání budou připraveny kladně posoudit návrh některých účastníků schůzky, aby tento dokument byl přijat na úrovni ministrů zahraničních věcí.

Bylo vyjádřeno pevné přesvědčení, že v Evropě existují všechny nezbytné předpoklady k tomu, aby státy a národy tohoto kontinentu žily v podmínkách míru, bezpečnosti a spolupráce. Závisí to především na úsilí samotných evropských států.

x x

x

Zasedání proběhlo v ovzduší plného vzájemného porozumění a společné snahy na něm zastoupených států o další aktivizaci jejich úsilí v boji za mír a uvolňování napětí v Evropě a na celém světě. Tyto státy jsou ze své strany jako vždy připraveny posoudit v konstruktivním duchu návrhy jiných států zaměřené na tyto cíle.

Příští zasedání výboru ministrů zahraničních věcí členských států Varšavské smlouvy se uskuteční v říjnu 1983 v Sofii.